

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบเป็นแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบเป็นแนวทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๑.๑. ความหมายของการมีส่วนร่วม

๒.๑.๒. ลักษณะการมีส่วนร่วม

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒.๒.๑ ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒.๒.๒ ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒.๓ ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ

๒.๓.๑ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

๒.๓.๒ ซื่อสัตย์สุจริต

๒.๓.๓ มีวินัย

๒.๓.๔ ใฝ่เรียนรู้

๒.๓.๕ อยู่อย่างพอเพียง

๒.๓.๖ มุ่งมั่นในการทำงาน

๒.๓.๗ รักความเป็นไทย

๒.๓.๘ มีจิตสาธารณะ ะ

๒.๔. การประยุกต์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ๘ ประการ กับค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการตามนโยบายของคณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

๒.๕. แนวทางการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒.๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗. กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๑.๑. ความหมายของการมีส่วนร่วม

สุรเดช มาสินทรัพย์ ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และการแก้ปัญหาร่วมกันด้วยความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม ตลอดจนสนับสนุนติดตามผล การปฏิบัติงานขององค์กรเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง^๙

ยุพาพร รูปงาม ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วม คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันใน เรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิด ความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติเหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่มีคนมารวมกันได้ ควรจะต้องมีการ ตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้^{๑๐}

ปาริชาติ วลัยเสถียร ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการ ของการพัฒนาโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาดังแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผนตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่นการบริหาร จัดการ การติดตามและประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการ ดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน^{๑๑}

นฤมล วิบูลย์ศิริชัย ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็นการที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถ เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย อันเป็นกระบวนการหนึ่งของการวางแผนในการ พัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิต^{๑๒}

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาการร่วม คิด ร่วมตัดสินใจ การแก้ปัญหาร่วมกันบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผล ในการ ส่งเสริม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๒.๑.๒. ลักษณะการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมในลักษณะแตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับ ความสนใจว่าจะศึกษาในด้านใด เช่น

^๙สุรเดช มาสินทรัพย์, “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ของสถานี ตำรวจภูธร อำเภอหนองบัว จังหวัดสงขลา” ,วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๕).

^{๑๐}ยุพาพร รูปงาม, “ การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ ในการปฏิรูประบบราชการ ”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕).

^{๑๑}ปาริชาติ วลัยเสถียร, ในเอกสารประกอบการศึกษา สค.๖๕๑ :ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน สาขาพัฒนาชุมชน, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒).

^{๑๒}นฤมล วิบูลย์ศิริชัย, “ การวิจัยและพัฒนากการสร้างแผนพัฒนาสตรีโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรี โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีเทศบาลท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา,(บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๔๗).

โคเฮน และยูพอฟ(Cohen and Uphoff)ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ระยะเริ่มแรก การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรมและการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

๒. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม(Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วม โดยการให้การสนับสนุนด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือรวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

๓. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์(Benefits) ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคมและโดยส่วนตัว

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป^{๑๓}

สนิธ สุทนต์ ได้กล่าวว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละระดับแบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่^{๑๔}

๑. การมีส่วนร่วมระดับปัจเจกบุคคล คือ การร่วมพิจารณา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล ในการแก้ไขปัญหาของตัวเอง

๒. การมีส่วนร่วมระดับกลุ่มหรือชุมชน คือร่วมคิดริเริ่มในสิ่งใหม่ ร่วมทำสิ่งที่ต้องการร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติกิจกรรม ร่วมวิเคราะห์วินิจฉัยแก้ไขปัญหา ร่วมประเมินผลข้อดีข้อเสีย ร่วมรับผลประโยชน์ ทั้งที่เป็นส่วนรวมและส่วนตน

๓. การมีส่วนร่วมระดับการพัฒนาชุมชน เป็นการพัฒนาที่ยึดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และสร้างสรรค์สิ่งที่คนในชุมชนต้องการพัฒนาชุมชนเพื่อชุมชน

๑. การมีส่วนร่วมระดับนโยบาย สังคมร่วมเรียกร้อง ร่วมผลักดัน ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมเสนอแนะในการกำหนดนโยบายตามที่ตนเองต้องการให้มี หรือให้เป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้ ทั้งรูปแบบ วิธีการปฏิบัติ ขั้นตอน กระบวนการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองตามความต้องการที่แท้จริงของตน หรือของกลุ่ม ชุมชน สังคมที่ตนอาศัยอยู่

เดวิส และนิวส์ตรอม (Davis and Newstrom)^{๑๕} เห็นว่าการมีส่วนร่วมเป็นความเกี่ยวข้องในด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมของกลุ่มเป็นตัวกระตุ้นให้ทำงานสำเร็จได้ตามเป้าหมายซึ่งการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับ

^{๑๓} J.M.Cohen and N.T.Uphoff, อ้างถึงในสัมฤทธิ์ต่อสติ, “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษา : ศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารสาธารณสุข, (นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒).

^{๑๔} สนิธ สุทนต์, “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนสำหรับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี ”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔).

^{๑๕} อ่างใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, เอกสารการสอนชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๗), หน้า ๑๘๒.

๑. การเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย
๒. การช่วยเหลือและทำประโยชน์
๓. การรับผิดชอบ

นริวรรณ พรหมชุม และคณะได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจนจังหวัดขอนแก่น ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษาไว้เป็น ๒ ด้านคือ

๑. การมีส่วนร่วมในด้านนโยบาย ได้แก่ การให้ข้อมูล การให้คำแนะนำ และการร่วมตัดสินใจ
๒. การมีส่วนร่วมในด้านปฏิบัติการ เช่น แรงงาน เงิน/วัสดุอุปกรณ์ประชาสัมพันธ์ และประสานงาน^{๑๖}

เอกชัย กี่สุพันธ์^{๑๗} กล่าวถึงระบบบริหารแบบ มีส่วนร่วมที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับว่าได้ผลในเชิงปฏิบัติมากมี ๓ ระบบคือ

๑. ระบบการปรึกษาหารือ (Consulting Management) เป็นการบริหารและเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจบริหารและการตัดสินใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการร่วมมีความรับผิดชอบ ระบบการปรึกษาหารือนี้เหมาะสำหรับใช้กับผู้บริหารระดับต้นขึ้นไป โดยการมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะทำงานประธานโครงการ ประธานคณะกรรมการ หรือกรรมการเป็นต้น

๒. ระบบกลุ่มคุณภาพ (QC Circles) เป็นการบริหารแบบเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในรูปของกลุ่มทำงานซึ่งคงเรียกชื่อได้หลายอย่าง เช่น กลุ่มคุณภาพ กลุ่มกิจกรรมคิวิซี กลุ่มพัฒนาคุณภาพงาน ฯลฯ ระบบบริหารนี้เหมาะสำหรับใช้กับพนักงานทุกระดับปฏิบัติ หรือระดับหัวหน้างาน เพราะเป็นการฝึกฝนและเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้น มีโอกาสทำงานร่วมกันเพื่อค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

๓. ระบบข้อเสนอแนะ (Suggestion System) ระบบนี้มีความแตกต่างจากข้อเสนอแนะที่พบเห็นทั่วไป ที่มีลักษณะเป็นกล่องหรือตู้รับฟังความคิดเห็นเท่านั้น แต่วิธีนี้จัดให้มีแบบฟอร์มข้อเสนอแนะเพื่อให้พนักงาน ผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้กรอกแบบที่กำหนด เช่น ปัญหาที่พบคืออะไร สาเหตุปัญหามาจากอะไร วิธีการแก้ปัญหาที่มีอะไรบ้าง และผลที่คาดว่าจะได้รับนั้นดีกว่าเดิมอย่างไร เป็นต้น ซึ่งวิธีดังกล่าวนี้ใช้ได้ผลในหลายบริษัท เช่น ธนาคารพาณิชย์บางแห่งบริษัท เครือซีเมนต์ไทย ซึ่งแต่ละบริษัทจะมีคณะกรรมการพิจารณาข้อเสนอแนะว่า แต่ละข้อเสนอแนะเป็นความคิดสร้างสรรค์เพียงใด ความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติมากน้อยเพียงใด และสมควร

^{๑๖} นริวรรณ พรหมชุมและคณะ, การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตยากจน จังหวัดขอนแก่น, (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๓๗, หน้า ๗.

^{๑๗} เอกชัย กี่สุพันธ์, การบริหารทักษะและการปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๓๘), หน้า ๒๓๗.

ทดลองดำเนินการตามข้อเสนอแนะหรือไม่ อย่างไรก็ตามหากข้อเสนอแนะใดสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ผล ทางบริษัทก็จะให้รางวัลตอบแทนแก่ผู้เสนอความคิด

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมการให้ข้อมูล การให้คำแนะนำ การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมประสานงาน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒.๒.๑ ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีผู้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้หลายท่าน ดังนี้

กรมวิชาการ กล่าวว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์คือคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่พึงามในการดำเนินชีวิต คุณลักษณะอันพึงประสงค์เช่นความดีความงามความดีเป็นคุณค่าของจริยธรรมความงามเป็นคุณค่าของสุนทรียศาสตร์สิ่งที่ตอบสนองความต้องการได้เป็นสิ่งที่มีความค่าที่เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและมักเปลี่ยนไปตามวิวัฒนาการของความเจริญ^{๑๘}

ราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่าคุณลักษณะหมายถึงเครื่องหมาย หรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความดีหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์หมายถึงสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดี หรือ ลักษณะที่ควรปฏิบัติ^{๑๙}

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์หมายถึงคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมค่านิยม และบุคลิกลักษณะที่ดีงาม^{๒๐}

ผิยนไชยศรี กล่าวว่าคุณลักษณะหมายถึงแบบแผนความประพฤติของบุคคลซึ่งเป็นคุณลักษณะประจำตัวที่ให้คุณหรือประโยชน์โดยตรงแก่ตนเองหรือผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่^{๒๑}

จากความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กล่าวมาข้างต้น **สรุปได้ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์** หมายถึง แนวทางประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บรรลุสภาพชีวิตที่มีคุณค่า มีคุณธรรม แล้วแสดงออกทางกายในลักษณะที่ดีงาม อันเป็นที่พึงประสงค์ของ นักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่ดีงามซึ่งเป็นคุณลักษณะประจำตัวของแต่ละบุคคลที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

^{๑๘} กรมวิชาการ, **คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย**, (กรุงเทพมหานคร : ศุรสภา, ๒๕๓๙), หน้า ๗

^{๑๙} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช ๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๔

^{๒๐} กระทรวงศึกษาธิการ, **คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา ๒๕๕๐** (กรุงเทพมหานคร : ศุรสภา, ๒๕๕๐), หน้า ๔๖.

^{๒๑} ผิยนไชยศรี, **ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรพัฒนาพาณิชย์, ๒๕๓๓), หน้า ๑๗.

๒.๒.๒ ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กล่าวไว้ในมาตราที่ ๒๓, ๒๔ และ ๒๖ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่าต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

๒.๑.๓ องค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน กล่าวว่า ลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นแบ่งออกเป็น ๔ ส่วนใหญ่ๆ คือ^{๒๒}

๑. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้น ถือว่าการกระทำชนิดใดดี ควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลว ควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม มากน้อย เพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมนี้ ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย

๒. ทักษะเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบ ลักษณะนั้นเพียงใด ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทักษะแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น มีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทักษะคตินั้นจะรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้น ทักษะเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ จะใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคล แต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

๓. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล

๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้ เพราะการกระทำที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่นๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียง

^{๒๒} ดวงเดือน พันธุมนาวิน, **จริยธรรมของเยาวชนไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๔), หน้า ๒๔.

เพื่อให้ความเข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆของบุคคลนั้น นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไว้ดังนี้

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนไว้ดังนี้^{๒๓}

- ๑ . บิดามารดาบ้านหรือสถาบันครอบครัวเป็นแหล่งแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและหล่อหลอมตลอดจนถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรมและจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัวและต้องทำหน้าที่ต่อไปแม้เด็กจะเข้าไปรับการศึกษาอบรมในโรงเรียนระดับต่างๆอยู่แล้วก็ตาม
- ๒ . ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่นๆในครอบครัวเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กในครอบครัวเช่นเดียวกันโดยปกติเด็กจะเรียนรู้เจตคติเชิงจริยธรรมจากผู้ใหญ่ด้วยการสังเกตและเลียนแบบมากกว่าที่จะได้จากการฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่โดยตรงหากผู้ใหญ่เป็นผู้มีลักษณะเด่นเป็นที่ยกย่องบูชาแก่เด็กมากเด็กจะมีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่มากขึ้นเท่านั้น
- ๓ . เพื่อนๆของเด็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กได้รับรู้รับไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมคล้ายตามเพื่อนๆได้นอกจากนี้การเรียนรู้เชิงจริยธรรมของเด็กมิใช่มาจากเพื่อนๆเพียงฝ่ายเดียวแต่ยังได้มาจากการกระทำกิจกรรมร่วมกับการเข้าใจกันและกันในระหว่างเด็กวัยเดียวกันเองด้วยซึ่งเพื่อนๆดังกล่าวนี้รวมทั้งเพื่อนในโรงเรียนและเพื่อนนอกโรงเรียนด้วย
- ๔ . พระสงฆ์หรือผู้นำทางคุณธรรมและจริยธรรมในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอหรือท้องถิ่นเด็กนักเรียนอาศัยอยู่เป็นที่เคารพนับถือของผู้ใหญ่ในสังคมนั้นได้รับมอบหมายให้เป็นผู้อบรมสั่งสอนด้านคุณธรรมแก่ประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของพระสงฆ์ผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นนั้นจะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนนักศึกษาในท้องถิ่นนั้นด้วย
- ๕ . สื่อสารมวลชนหรือสื่อมวลชนทุกรูปแบบ ในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติค่านิยม ตลอดจนรูปแบบของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนนักเรียนนักศึกษาหนังสือพิมพ์วิทยุโทรทัศน์ตลอดไปถึงภาพยนตร์บทเพลง หนังสืออ่าน เป็นเครื่องปลูกฝังค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนทุกวัยและในขณะเดียวกันถ้าสิ่งเหล่านี้ไม่ได้รับความสนใจด้านที่จะช่วยปลูกฝังความมีคุณธรรมที่ดีแก่เด็กและเยาวชนอาจเป็นเครื่องทำลายหรือขัดขวางกันในการปลูกฝังและหล่อหลอมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงามด้วย
- ๖ . โรงเรียนหรือสถานศึกษาซึ่งรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาการบริหารและการให้บริการต่างๆในสถานศึกษาการเป็นตัวอย่างอันดีงามของครูอาจารย์การเรียนการสอนวิชาต่างๆตามหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาที่เกี่ยวกับจริยศึกษาโดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่างๆในสถานศึกษา

^{๒๓} ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์, **คุณธรรมจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, ๒๕๒๔), หน้า ๓๔.

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ๘ ข้อตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่นักเรียนควรทราบ ควรระลึก และต้องหมั่นปฏิบัติอยู่เสมอมีดังนี้^{๒๔}

๑. รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ คือ เป็นผลเมืองที่ดีของชาติ ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย ศรัทธา ยึดมั่น ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

๒. ซื่อสัตย์สุจริต คือ ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งกาย วาจาและใจ ประพฤติตรงตามเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้ง กาย วาจา ใจ

๓. มีวินัย คือ ประพฤติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

๔. ใฝ่เรียนรู้ คือ ตั้งใจเพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสมสรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๕. อยู่อย่างพอเพียง คือ ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรมมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๖. มุ่งมั่นในการทำงาน คือ ตั้งใจและรับผิดชอบต่องานที่ทำงาน ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

๗. รักความเป็นไทย คือ ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทยและมีความกตัญญูต่องาน เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

๘. มีจิตสาธารณะ คือ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

จากสถานการณ์เรื่องคุณธรรมจริยธรรมในปัจจุบันสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาและการกำหนดนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในเรื่องค่านิยม ๑๒ ประการเพื่อพัฒนาเยาวชน การดำเนินการสร้างค่านิยมของคนไทยจะต้องอาศัยความร่วมมือกันทุกภาคส่วนด้วย ตั้งแต่ระดับครอบครัวที่จะต้องมีความรักความอบอุ่น พ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ต่อเนื่องไปถึงระดับชุมชนและสังคม เมื่อเด็กเข้าสู่โรงเรียนก็จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมจากครูอาจารย์ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึงโดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรมจิตใจและปัญญานอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษานอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงความสมานฉันท์สันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย

สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยไว้ว่าคนไทยจะมีพัฒนาการสมวัย มีสุขภาพดี มีสมรรถภาพทางกายสมบูรณ์มีสุนทรียะที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์อันดี ความเป็นประชาธิปไตย มีความรู้ มีทักษะทางเทคนิค สามารถใช้เครื่องมือและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีได้ อย่างคล่องแคล่ว ที่สำคัญควรต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างผสมผสานในลักษณะข้ามมิติต่างๆ มีความ

^{๒๔} กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๔๗.

สมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา อารมณ์สังคม และทักษะความสามารถตลอดจน พฤติกรรมที่แสดงออกต้องสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

๒.๓ ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ

๒.๓.๑ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้วางแนวทางปฏิบัติตามค่านิยม พื้นฐานไว้ดังนี้ คือ มีความรักชาติศาสน์กษัตริย์ประกอบด้วยลักษณะดังนี้^{๒๕}

๑. สถาบันชาติ

- ศึกษาให้เข้าใจประวัติและการดำรงอยู่ของชาติ
- สอดส่องป้องกันภัยและแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของชาติ
- ป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติ
- ส่งเสริมและรักษาเกียรติของชาติภาคภูมิใจในความเป็นไทยและนิยมไทย
- สร้างเสริมความสามัคคีแห่งชาติ
- เสียสละประโยชน์สุขแห่งตนและแม้ชีวิตเพื่อประเทศชาติ
- ปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองดีโดยการรับราชการทหารประกอบอาชีพสุจริตและเสียภาษีอากรเพื่อพัฒนาประเทศ

- ยกย่องให้ เกียรติผู้ที่ทำหน้าที่ป้องกันและเสียสละเพื่อประเทศชาติ
- ปฏิบัติตามคติพจน์ที่ว่า “การรักษาวัฒนธรรมคือการรักษาชาติ”

๒. สถาบันศาสนา ประกอบด้วยลักษณะดังนี้

- ศาสนาให้ความรู้ความเข้าใจถูกต้อง
- ปลุกฝังความเชื่อความเลื่อมใสในศาสนาด้วยปัญญา
- ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาในชีวิตประจำวัน
- สอดส่องป้องกันภัยและแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของสถาบันศาสนาช่วยส่งเสริมทะนุบำรุงศาสนา

- ไม่ทำลายปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุและศิลปกรรมทางศาสนา
- เผยแพร่ความรู้และการบัญญัติตามหลักศาสนา
- เคารพเทิดทูนศาสนาและไม่กระทำการใด ๆ ในทางดูหมิ่น
- สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ

๓. สถาบันพระมหากษัตริย์ประกอบด้วยลักษณะดังนี้

- ศึกษาความรู้ความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์
- รักษาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

^{๒๕} สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, วิทยากรกับการปลุกฝังและเสริมสร้างค่านิยม , พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ครุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๐), หน้า ๒๕.

- สอดส่องป้องกันภัยและแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์

- แสดงความจงรักภักดีเทิดทูนพระเกียรติและเผยแพร่พระราชกรณียกิจ

- ร่วมกันประกอบความดีเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลโดยเฉพาะในวันสำคัญ

สรุปได้ว่า รักชาติศาสน์กษัตริย์หมายถึง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย นิยมไทย เคารพศรัทธาต่อคำสอนทางศาสนา ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา แสดงความจงรักภักดีเทิดทูนพระเกียรติและพระราชกรณียกิจพระมหากษัตริย์

๒.๓.๒ ชื่อสัตย์สุจริต

กรมการศาสนา ให้ความหมายไว้ว่า ความชื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม หมายถึงความประสงค์ที่ไม่ทำให้ ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบ แบบแผน กฎหมายของสังคมเป็นเกณฑ์ในการประพฤติทางกายวาจา ใจ^{๒๖}

สุดใจ ขนทองคำ ให้ความหมายของ ความชื่อสัตย์ หมายถึงการกระทำหรือพฤติกรรมตลอดจนการแสดงความรู้สึกของบุคคลในเรื่อง การพูดความจริง การตรงต่อเวลา การยอมรับผิด การไม่ขโมยของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง และการประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลงกติกาหรือสัญญาที่ให้ไว้ กับตนเองหรือผู้อื่น^{๒๗}

ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ ให้ความหมายของ ความชื่อสัตย์ว่าหมายถึง การกระทำหรือความรู้สึเกี่ยวกับเรื่องการไม่ทุจริต และประพฤติมิชอบ การปฏิบัติตามกฎที่กำหนดไว้ การไม่หลอกลวง การพูดแต่ความจริง การไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ การมีความยุติธรรมและมีความละเอียดรอบ
 ๒๘

กฤตรินทร์ นิมทองคำ ให้ความหมายของ ความชื่อสัตย์ว่า หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม มีความชื่อสัตย์ไม่คดโกง ชื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อครอบครัวต่อมิตรสหาย และมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติไม่คิดทรยศ ประกอบอาชีพในทางสุจริตไม่ขโมยของผู้อื่น และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ตรงต่อเวลา พูดแต่ความจริง ละเอียดรอบรอบ ไม่เอาเปรียบ ไม่ทุจริต มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ไม่หลอกลวงไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ^{๒๙}

^{๒๖} กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา, หลักการวิธีการจัดการศึกษาและหัวข้อจริยธรรมสำหรับใช้อบรมสั่งสอนนักเรียน นักศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : การศาสนา , ๒๕๒๒), หน้า ๑๔๕.

^{๒๗} สุดใจ ขนทองคำ , “การพัฒนาแบบวัดความชื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๑๑.

^{๒๘} ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ , “การทดลองใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความชื่อสัตย์”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต , บัณฑิตวิทยาลัย, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร , ๒๕๒๔) หน้า ๒๔

^{๒๙} กฤตรินทร์ นิมทองคำ , “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความชื่อสัตย์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต , บัณฑิตวิทยาลัย, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร , ๒๕๔๒), หน้า ๑๕.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จำแนกความซื่อสัตย์ สุจริต ออกได้ดังนี้^{๓๐}

๑. ความซื่อสัตย์ สุจริตต่อตนเองคือ มีความรู้สึกรับชอบชั่วดีการมีความละเอียดเกรงกลัวต่อการกระทำผิด การไม่พูดสลับปล้นหลอกลวง การไม่คิดโลภของผู้อื่น ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย มั่นคงในการทำดีของตน ไม่คดโกง มีความตั้งใจทำจริงประพฤติตรงตามที่พูดและคิดในกรณีของนักเรียนจะเห็นความซื่อสัตย์ต่อตนเองคือเรียนจริงมาโรงเรียนตรงต่อเวลา ทำการบ้านไม่ลอกคนอื่น เวลาสอบใจสงบ ไม่ทุจริตในห้องสอบ

๒. ความซื่อสัตย์สุจริตต่อบุคคล คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้มีพระคุณ ลักษณะสำคัญคือ มีความจริงใจต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนไปในทางเสื่อมเสียไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน เตือนสติแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ยืดยาวในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยา กลั่นแกล้ง ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยการลักขโมยฉ้อโกง ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น ยอมรับผิดหากตนเป็นผู้ทำ ผิดต่อผู้อื่น ไม่ผิด รู้จักเคารพสิทธิ์ของผู้อื่น ไม่หยิบ ของใช้ของผู้อื่น โดยไม่ได้ขออนุญาต มีความประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่คือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนทำหรือได้รับมอบหมาย และทำให้ สุดไม่ทอดทิ้งหน้าที่ไม่ทุจริตคดโกง ไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตนรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ตรงต่อเวลาไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

๔. ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติคือการรักษาคำมั่นสัญญา ไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะ รักษาความสามัคคี ไม่นำความลับของหมู่คณะ สังคม ประเทศชาติไปเปิดเผยไม่เป็นต้นเหตุให้คนภายนอกมาทำลายหมู่คณะ ไม่คิดทรยศ ทำลายสถาบันหลักของชาติไม่ร่วมมือกันทำงานใดๆที่ผิดกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับ สำนึกว่าตนเองเป็นพลเมืองของประเทศ จะต้องปฏิบัติตน เป็นพลเมืองดี ช่วยกันรักษาความสงบ สิ่งใดที่สร้างเป็นสาธารณสมบัติจะต้องช่วยกันรักษา และรู้จักใช้ อย่าง ทะนุถนอม

สรุปได้ว่า ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึงการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเอง รวมตลอดทั้งต่อหน้าที่การงาน และคำมั่นสัญญาความประพฤติที่ตรงไปตรงมา และจริงใจในสิ่งที่ถูกที่ควรถูกต้องตามทำนองคลองธรรมรวมไปถึงการไม่คิดคดทรยศไม่คดโกงและไม่หลอกลวง นอกจากนี้ความซื่อสัตย์สุจริตยังรวมไปถึงการรักษาคำพูดหรือคำมั่นสัญญา การปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองด้วยความรับผิดชอบ และด้วยความซื่อสัตย์ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องด้วยการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ความซื่อสัตย์สุจริตจะดำเนินไปด้วยความตั้งใจจริงเพื่อทำหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จลุล่วงด้วยความระมัดระวังและเกิดผลดีต่อตนเองและสังคม

๒.๓.๓ มีวินัย

กรมวิชาการได้ให้ ความหมายของวินัยไว้ว่า วินัย หมายถึงระเบียบกฎเกณฑ์ข้อตกลง ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เห็นแนวทางในการให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้อยู่อย่างราบรื่น มีความสุขความสำเร็จโดยอาศัยการฝึกให้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง^{๓๑}

^{๓๐} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ , **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔** , (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา , ๒๕๔๔), หน้า ๑๔๗ – ๑๔๘.

สิริรัตน์ เพ็งบุญ ได้ให้ ความหมายของวินัยไว้ว่า วินัย หมายถึงการควบคุมตนให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ในการปฏิบัติให้บุคคลได้ใช้ในการควบคุมความประพฤติของตนในการปฏิบัติตามแบบแผนข้อบังคับ ทางโรงเรียนกำหนดหรือไม่กำหนดไว้ เป็นการฝึกฝนให้บุคคลอยู่ในความถูกต้อง มีเหตุผล ซึ่งทำให้ บุคคลเป็นคนดีเพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนในการดำรงชีวิตและความเป็นระเบียบของสังคม^{๓๒}

ปรีชา ธิโยธา ได้ให้ความหมายของวินัยไว้ว่า วินัย หมายถึงคุณสมบัติที่ดั่งามที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถแสดงออกมาได้ทั้งอารมณ์ความรู้สึก เจตคติและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากสามัญสำนึกภายในจิตใจที่ได้รับการอบรม ปลูกฝัง ชี้นำของมนุษย์ในสังคมด้วยความสมัครใจและมีความมุ่งมั่นที่จะกระทำในสิ่งที่ดี ประกอบด้วย ความรับผิดชอบความซื่อสัตย์ซื่อตรง มีเมตตา ใจกว้าง มีเหตุผล มีความกล้า เชื่อมมั่นในตนเอง มีความอดทนโดยที่สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะติดตัวในแต่ละบุคคลอย่างถาวร^{๓๓}

จรรยา กุลสุทธิชัย ได้ให้ ความหมายของวินัยไว้ว่า วินัย หมายถึงการปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติของหน่วยงานตั้งแต่หน่วยงานย่อยไปจนถึงหน่วยงานใหญ่หรือสถาบันย่อยไปสู่สถาบันใหญ่ เพื่อให้มีการปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันและก่อให้เกิดประโยชน์ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของคนในสังคม^{๓๔}

สรุปได้ว่า การมีวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับ จรรยา มารยาท ข้อบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม การรู้จักควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติ ตามข้อตกลง ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ย่อมนำมาซึ่งความสงบสุขในชีวิตของตน เป็นคนมีระเบียบเรียบร้อยของสังคมและประเทศชาติ

๒.๒.๔ ใฝ่เรียนรู้

ประชุม โพธิกุล องค์การใฝ่เรียนรู้เป็นสิ่งที่ยอมรับว่าเป็นความปรารถนาของบุคคลเพื่อการเรียนรู้และความเจริญก้าวหน้า เพื่อเตรียมบุคลากรให้มีโอกาส เพื่อการขยายตัวขององค์ การ

^{๓๑}กรมวิชาการ, การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและวินัยในตนเอง, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สาธิตฯ, ๒๕๔๒), หน้า ๒.

^{๓๒}สิริรัตน์ เพ็งบุญ, “การพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองยาว อำเภอกันทรลักษ์จังหวัดศรีสะเกษ ”,การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม , ๒๕๔๗), หน้า ๒๒.

^{๓๓}ปรีชา ธิโยธา, “การปฏิบัติงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้โครงการพัฒนาจิตในโรงเรียนบ้านแฝกโนนสำราญ จังหวัดนครพนม”, การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม , ๒๕๔๖), หน้า ๒๓

^{๓๔}จรรยา กุลสุทธิชัย, “การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านสำโรง วิทยุอนุสรณ์อำเภอกะระง จังหวัดสุรินทร์”, การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม , ๒๕๔๗), หน้า ๑๒.

ในอนาคต หนังสือที่เป็นพื้นฐานความคิดคือ The Fifth Discipline ของปีเตอร์เซ็นต์วินิจฉัย หลัก ๕ ประการ ที่เป็นลักษณะขององค์กร การใฝ่เรียนรู้คือ^{๓๕}

๑. ความคิดเชิงระบบ ช่วยให้เราเข้าใจรูปแบบและความเกี่ยวเนื่องของเหตุการณ์ต่างๆ
๒. ความเชี่ยวชาญส่วนบุคคลคือความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยตนเอง
๓. รูปแบบความคิดการสร้างรูปแบบและวิสัยทัศน์ของโลกให้ถูกต้องมากขึ้น เป็นความเชื่อของบุคคลและกลุ่มที่กำหนดพฤติกรรมและการตัดสินใจ
๔. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การสร้างความมุ่งมั่นเพื่อลดใจให้ไปถึงวิสัยทัศน์
๕. การเรียนรู้ของทีม การเรียนรู้ร่วมกัน ในหน่วยการเรียนรู้พื้นฐานขององค์กร

อารี พันธมณี ได้กล่าวไว้ว่าคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อผู้เรียนที่ควรส่งเสริมผู้เรียนให้รักการเรียนรู้ชอบศึกษาหาความรู้และตื่นตัวกับสิ่งแปลกใหม่รอบตัว อยากรู้ อยากเห็น แสวงหาความรู้มีวิจารณญาณ เลือกตัดสินใจคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ คิดหาเหตุผล คิดจินตนาการ ประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ เกาะติดสถานการณ์รู้จักซักถาม ค้นหาคำตอบ กระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้วยการติดตามข่าวสารอ่านหนังสือดูโทรทัศน์ เรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษตลอดชีวิต เพื่อให้ชีวิตของผู้เรียนมีความหมายมีชีวิตชีวาตลอดจนสำเร็จการศึกษา รับผิดชอบงาน รับผิดชอบชีวิตของตนเอง สามารถปรับตัวเองให้ทันสมัย ทันยุค ทันเหตุการณ์ ทันโลกและทันต่อความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข^{๓๖}

สรุปได้ว่า ใฝ่เรียนรู้หมายถึง ความกระตือรือร้นตั้งใจมุ่งมั่นในการเรียน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการแสวงหาความรู้การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การจดบันทึก สรุปความรู้ ประสบการณ์และถ่ายทอดเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าให้แก่ผู้อื่น

๒.๓.๕ อยู่อย่างพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ให้ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า “พอเพียงมีความหมายกว้างขวาง คำว่า พอ ก็คือเพียงพอ เพียงก็พอ ทำอะไรก็พอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ไม่สุดโต่งไม่โลภอย่างมาก พอเพียงอาจจะมามากอาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้ พอประมาณตามอัตภาพ พุดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียงทางความคิดก็เหมือนกัน ไม่ใช่ทางกายเท่านั้น ความพอเพียงในความคิดก็คือ แสดงความคิดเห็นของตัว ปลอ่ยให้อีกคนพูดบ้าง และมาพิจารณาว่าที่เขาพูดกับเราอันไหนพอเพียง อันไหนเขาเรื่อง ถ้าไม่เขาเรื่องก็แก้ไข เพราะว่าถ้าพูดกันโดยที่ไม่รู้เรื่องกันก็เป็นการทะเลาะกัน ฉะนั้น ความพอเพียงก็แปลว่า ความพอประมาณ และความมีเหตุผล^{๓๗}

^{๓๕} ประชุม โพธิกุล, ภาวะผู้นำในการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : มิตรภาพการพิมพ์และสติวิติโอ, ๒๕๕๓), หน้า ๑๕

^{๓๖} อารี พันธมณี, ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์, (กรุงเทพมหานคร : ไยโหม, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕.

^{๓๗} อ้างถึงใน อุดมพร อมรธรรม,ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว, (กรุงเทพมหานคร : แสงดาว, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓.

ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงได้ดังนี้ “เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้แปลว่า ไม่ได้เกี่ยวข้องกับใครไม่ค้าขาย ไม่ส่งออกไม่ผลิตเพื่อคนอื่น และกลัวไปเองทั้งนั้นถ้าจะกระตือรือร้นสักหน่อยก็ขอกล่าวว่า “พระเจ้าอยู่หัวไม่ใช่คนโง่” ที่ทรงกล่าวถึงเรื่องนี้เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง พอเพียงอย่างน้อย ๗ ประการด้วยกันคือ^{๓๘}

๑. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัวไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้ง

๒. จิตใจพอเพียง ทำให้รับและเอื้ออาทรคนอื่นได้คนที่ไม่พอจะรักคนอื่นไปไม่เป็นและทำลายมาก

๓. สิ่งแวดล้อมพอเพียงการอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้เช่นการทำเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งทำให้ ได้ทั้งอาหาร ได้ทั้งสิ่งแวดล้อม และได้ทั้งเงิน

๔. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนเข้มแข็ง จะทำให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน และปัญหาสิ่งแวดล้อม

๕. ปัญหาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติและปรับตัวได้ อย่างต่อเนื่อง

๖. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรมหมายถึงวิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ดังนั้นเศรษฐกิจจึงสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากรากฐานวัฒนธรรมจึงจะมั่นคง เช่น เศรษฐกิจของจังหวัดตราด นี้ไม่กระทบกระเทือนจากพองสบู่แต่ไม่มีคนตกงานเพราะอยู่บนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เอื้อต่ออาชีพการทำสวนผลไม้ทำการประมงและการท่องเที่ยว

๗. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่เดี๋ยวจนเดี๋ยวรวยแบบกะทันหัน เดี่ยวตกงานไม่มีกิน ไม่มีใช้ถ้าเป็นแบบนั้นประสาหมนุษย์คงทนไม่ไหวต่อความผันผวนที่รวดเร็วเกินไป จึงเกิดสุขภาพจิตเสียเครียด เพี้ยน รุนแรง ฆ่าตัวตาย ตีดยา เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจึงทำให้ สุขภาพจิตดีเมื่อทุกอย่างพอเพียงก็เกิดความสมดุล ความสมดุลคือความเป็นปกติ และยั่งยืน ซึ่งเราอาจเรียกเศรษฐกิจพอเพียงในชื่ออื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจสมดุลเศรษฐกิจบูรณาการเศรษฐกิจศีลธรรมนี้แหละคือเศรษฐกิจทางสายกลาง หรือเศรษฐกิจแบบมัชฌิมาปฏิปทา เพราะเชื่อมโยงทุกอย่างเข้าด้วยกัน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ที่จริงคำว่า เศรษฐกิจเป็นความหมายที่ดีที่หมายถึงความเจริญที่เชื่อมโยงกายใจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันแต่ได้มีการนำเอาคำว่า เศรษฐกิจไปใช้ในลักษณะแบบแยกส่วน ที่หมายถึงการแสวงหาเงินเท่านั้นเมื่อแยกส่วนก็ทำลายส่วนอื่น ๆ จนเสียสมดุลและเกิดวิกฤต

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ปราชญ์แห่งพุทธธรรมได้มองเศรษฐกิจพอเพียงในแง่วัตถุนิยมและจิตนิยม ดังนั้น ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงอาจมองได้เป็น ๒ ด้านคือมองอย่างวัตถุนิยม และมองแบบจิตนิยม^{๓๙}

๑. มองอย่างวัตถุนิยม มองภายนอกคือ ต้องมีกินมีใช้มีปัจจัยสี่เพียงพอ ที่เราพูดว่าพอสมควรกับอัตภาพซึ่งใกล้เคียงกับคำว่าพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ

^{๓๘} อ้างถึงใน อุดมพร อมรธรรม , **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว** , (กรุงเทพมหานคร : แสงดาว, ๒๕๓๗), หน้า ๒๖.

^{๓๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) อ้างถึงใน อุดมพร อมรธรรม, **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว**, (กรุงเทพมหานคร : แสงดาว, ๒๕๓๗), หน้า ๒๘.

๒. ส่วนความหมายด้านจิตวิสัย หรือด้านจิตใจภายใน คือคนจะมีความรู้สึกเพียงพอไม่เท่ากันบางคนมีเป็นล้านก็ไม่พอ บางคนมีนิดก็เพียงพอ เป็นการเพียงพอทางจิตใจ

นอกจากคุณลักษณะ ๓ ห่วงดังกล่าวแล้วสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือกำหนัด เจื่อนไขไว้ ๒ ประการ เพื่อการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน นั่นคือเจื่อนไขต่อไปนี้

๑. เจื่อนไขความรู้ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

๒. เจื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตต้องประกอบ ๗ ประการของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

๑) พึ่งพาตนเอง

๒) พอประมาณ

๓) เติบโตอย่างกลาง

๔) มีภูมิคุ้มกัน

๕) มีเหตุผล

๖) เป็นคนดี

๗) รู้จักสามัคคี

สรุปได้ว่าอยู่อย่างพอเพียง หมายถึงการมีความพอดีในการบริโภคการใช้ทรัพยากร และเวลาว่างให้เป็นประโยชน์ คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของตนคิดก่อนใช้จ่ายตามความเหมาะสม รู้จักการเพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดูแลรักษาบูรณทรัพย์ของตนเองตามความเหมาะสม

๒.๓.๖ มุ่งมั่นในการทำงาน

กรมวิชาการ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้การมุ่งมั่นให้บรรลุเป้าหมาย หมายถึงความสามารถในการใช้พลังกาย พลังใจ ด้วยความพยายามในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมไม่ยอมแพ้กับอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างง่าย ๆ^{๕๐}

สำหรับนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยม^{๕๑} มีความเชื่อว่า คนทุกคนมีแรงจูงใจที่จะประกอบกิจกรรมอยู่เสมอ ถือว่าแรงจูงใจเป็นแรงขับที่ใ้มนุษย์เจริญเติบโตและพัฒนา หรือพฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลของ “growth principle” หรือ“หลักการความเจริญเติบโต” ภายในตัวของทุกคน Maslow ได้กล่าวถึงความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในขั้นที่ ๔ คือความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem needs) ซึ่งความต้องการนี้จะประกอบด้วยความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มี

^{๕๐}กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ , วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ , (กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยทางการศึกษา, ๒๕๔๒), หน้า ๔ – ๕.

^{๕๑}สุภาพร เทพยสุวรรณ , สอนลูกให้ภาคภูมิใจในความเป็นไทย , (กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมิเดีย , ๒๕๕๓), หน้า ๑๓.

ความสามารถต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติต้องการได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่มีความสมปรารถนาในความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเองเป็นคนมีประโยชน์และมีค่าตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้ จะรู้สึกว่าคุณไม่มีความสามารถและมีปมด้อย มองโลกในแง่ร้ายความต้องการในขั้นนี้เมื่อได้รับการส่งเสริมก็จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงาน เอาใจใส่ในงานมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการแรงจูงใจและการเข้าใจถึงพัฒนาการของแต่ละช่วงวัยจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสมได้ ดังนั้นการให้แรงเสริมในกิจกรรมการให้คำปรึกษา เช่น คำชมการให้กำลังใจทั้งคำพูดและท่าทางการเอาใจใส่ต่อสมาชิกที่เข้าร่วม การให้คำปรึกษาอย่างเป็นกันเองซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านความมุ่งมั่นในการทำงานต่อไป

สรุปได้ว่า มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ การงานและการประกอบอาชีพที่สุจริตอย่างกระตือรือร้น และตั้งใจจริงให้สำเร็จด้วยความมานะอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น

๒.๓.๗ รักความเป็นไทย

สุภาพร เทพยสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า “เราจะสอนให้ลูกรู้จักความเป็นไทยได้อย่างไร” เนื่องจากในภาวะปัจจุบันโลกมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมที่หลากหลายเข้ามามีบทบาทสำคัญและเข้ามามีอิทธิพลต่อสถาบันครอบครัว โรงเรียน และสิ่งแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่เราจะทำอย่างไรที่จะสร้างความทรงจำที่ดีให้แก่เด็ก เราจะทำอย่างไรให้เด็กรู้และเข้าใจถึงความเป็นคนไทยได้อย่างถ่องแท้และมีประโยชน์ดังนี้^{๔๒}

๑. เป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกดู มีขนบธรรมเนียมของไทยหลายอย่างที่น่าจะมีการส่งต่อหรือถ่ายทอดสู่ลูกหลาน เช่นการมีสัมมาคารวะผู้ใหญ่ การเคารพนบนอบเชื่อฟังบิดามารดาความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งสิ่งเหล่านี้บางครั้งฝรั่งไม่มี ดังนั้นคุณพ่อคุณแม่ควรทำให้ลูกดูเป็นตัวอย่างการไหว้แบบไทยๆ รอยยิ้มแบบไทย จนเราได้ชื่อว่า สยามเมืองยิ้ม(The Land of Smile)ความกตัญญูในการดูแลบุพการีเมื่อมีอายุการวางตัวที่ดีความสุภาพเรียบร้อยความเกรงใจผู้อื่น ซึ่งเด็กก็จะเลียนแบบจากผู้ใหญ่นั่นเอง

๒. นิยมบริโภคของที่ทำในประเทศ พยายามหลีกเลี่ยงของนำเข้าหรือของมีหยี่ห้อที่นำมาจากต่างประเทศ อย่าคิดว่าของนำเข้าดีกว่าของไทย ชื่อนี้คุณพ่อคุณแม่อาจคิดในใจว่าก็ของที่ทำในประเทศมันด้อยคุณภาพจึงทำให้ ยากต่อการบริโภค เลยเลือกบริโภคสินค้านำเข้าของแบรนด์ดังๆ จนเป็นนิสัย ติดยี่ห้อแต่การกระทำดังกล่าวเป็นการสร้างค่านิยมว่าของต่างประเทศดีกว่าของไทย จนหารู้ไม่ว่าของแบรนด์เนมมากมายหลายอย่างทำโดยคนไทย สินค้าของไทยบางประเภทดีมาก แต่

^{๔๒} สุภาพร เทพยสุวรรณ, สอนลูกให้ภาคภูมิใจในความเป็นไทย, (กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมิเดีย,

ไม่มีใครสนใจ ดังนั้นการสอนลูกให้รู้ถึงสินค้าที่ดีในแต่ละจังหวัด หรือสินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์ ต่อ ๑ ตำบล อาหารอร่อย ผ้าไหมไทยจะทำให้ลูกนิยมบริโภคของไทย และเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

๓. แต่งกายแบบไทยๆในวันเทศกาลสำคัญต่างๆ เพื่อให้เด็กๆได้ รู้จักเครื่องแต่งกายของคนไทยในแต่ละภาค

๔. ใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง พูด ร เรือ ล ลิงให้ชัดเจน อย่าพูดไทยคำ ฝรั่งเศสคำ อ่านหนังสือไทยให้ลูกฟังอย่างถูกต้อง อักษร คำประพันธ์บทกวีของไทย เพลงของแต่ละภาค สอนว่าใครคือผู้ประดิษฐ์อักษรไทย เป็นต้น

๕. สอนศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรมของไทยที่ดีที่น่าจะส่งต่อสู่ลูกหลาน สิ่งนี้รวมไปถึงการทำตำราอาหารฝีมือตำรับคุณตาคุณยายคุณทวดการทำขนมไทยๆ การรำไทยลูกจะซาบซึ้งในความเป็นไทยและเป็นการปลูกฝังความรักและความภาคภูมิใจในชาติขึ้นอย่างไม่รู้ตัว

๖. เล่านิทานที่ถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษ และเล่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทยให้เด็กๆฟัง

๗. สอนเด็กๆให้ร้องเพลงชาติไทยให้ถูกต้อง การยืนตรงเคารพธงชาติ ความหมายของธงชาติไทย สัญลักษณ์ของดอกไม้ประจำชาติ สัตว์ ประจำชาติ เป็นต้น

๘. พาลูกไปดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทยๆ ไปดูพิพิธภัณฑ์ ของไทยๆ อาชีพหลักของคนไทยลองฝึกให้ลูกปฏิบัติจริง เช่นลองให้ลูกไปดูแลปลูกข้าวในนา ลองสอนวิธีปลูกข้าวให้ลูก ลูกจะได้เรียนรู้จากของจริงและในขณะเดียวกันจะเกิดความรักต่อชาวนา ชาวนา มีความอดทน และไม่ถูกผู้อื่น

๙. สอนให้ลูกรู้ถึงต้นกำเนิดของชาติไทย ความเป็นชาติไทยและพระราชประวัติของพระมหากษัตริย์ไทยในแต่ละพระองค์

๑๐. พาลูกไปชมดนตรีมโหรีของไทย สอนการเล่นเครื่องดนตรีไทย

๑๑. พาลูกให้ชมความสวยงามของธรรมชาติที่ต่างจังหวัด ความสวยงามของบ้านแบบไทยๆ สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญเพราะอาจเป็นการยากสำหรับเด็กที่อยู่ในกรุงเทพฯ เด็กต้องอยู่ในโลกของคนกริต มลพิษต่างๆการที่เด็กเห็นความสวยงามของธรรมชาติวิวาอารามต่างๆ จะทำให้เด็กช่วยกันดำรงรักษาสิ่งแวดล้อมที่สวยงามเหล่านี้เอาไว้

๑๒. สอนลูกเล่นการละเล่นของไทย เช่น รีรีข้าวสาร ขี่ม้าก้านกล้วย ลูกจะสนุกในเวลาเดียวกันก็จะซึมซาบความรักในความเป็นไทยอีกด้วย

สรุปได้ว่า รักความเป็นไทย หมายถึง ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและเกิดความตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าเอกลักษณ์ที่ดีของไทยเช่น ภูมิปัญญาพื้นบ้านไทยวัฒนธรรมที่ดีของไทยทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อาทิการแต่งกาย อาหารสมุนไพรรักษาโรค ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีกริยามารยาทงดงาม การมีรอยยิ้มที่เป็นเอกลักษณ์ ในการสร้างความประทับใจให้กับผู้ มาเยือน โดยสามารถที่จะดำรงไว้ ซึ่งความเป็นไทยพร้อมกับการปฏิรูปความเป็นไทยที่สอดคล้องกับบริบทของโลกปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกยุคโลกาภิวัตน์

๒.๓.๘ มีจิตสาธารณะ

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้ให้ความหมายไว้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ^{๔๓}

พระไพศาล วิสาโล กล่าวว่า จิตสาธารณะ หมายถึง ความสำนึกใส่ใจและพร้อมจะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ รวมถึงความเคารพและหวงแหนในสมบัติส่วนรวมซึ่งมิใช่เฉพาะครอบครัวญาติมิตรคนรอบข้างหรือชุมชนละแวกบ้านเท่านั้น รวมไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่รู้จัก ไม่เคยพบ แต่ก็รู้อยู่ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนสังกัด^{๔๔}

โกศล มีความดี ให้ความหมายว่า จิตสาธารณะ หมายถึงการกระทำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติด้วยการเอาใจใส่ เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากการที่บุคคลหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่ให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำตาม หน้าที่ที่กำหนด การดูแลความสะอาดเรียบร้อยการรักษาสาธารณะสมบัติรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไข และติดตามประเมินผล รวมถึงการรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดเอาของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง^{๔๕}

ลัทธิรามา เกื้อสกุล ให้ความหมายว่าจิตสาธารณะ หมายถึง สภาวะที่จิตสามารถรู้ตัวและสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง ๕ คือรูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่สัมผัสได้ ด้วยกาย ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยผ่านทางความคิดและพฤติกรรมการแสดงออก จึงหมายถึง พลเมืองผู้รู้ต้นและตระหนักในสิทธิและความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญ เป็นพลเมืองที่รัก เรียกร้องการมีส่วนร่วม และต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของตนและชุมชนร่วมกัน โดยเริ่มจากศรัทธาในการอุทิศตนและเสียสละแก่ผู้อื่นในสังคม^{๔๖}

อัญชลี ยิ่งรักพันธ์ ให้ความหมายไว้ ว่าจิตสาธารณะ หมายถึงความเป็นพลเมืองที่ต้นรู้ตระหนักในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญ พลเมืองที่รัก เรียกร้องการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของตนและชุมชน การมีจิตที่

^{๔๓} คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน, แผนพัฒนาปฏิบัติการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี ๒๕๔๓ และ ๒๕๔๔ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔, (สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๑), หน้า ๑๐.

^{๔๔} พระไพศาลวิสาโล, วิถีสังคมไทย ชุดที่ ๔ ประชาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน , (กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕.

^{๔๕} โกศล มีความดี , “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ ”, **ปริญญาณิพนธ์ วท.ม.** บัณฑิตวิทยาลัย, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๗), หน้า ๑๔.

^{๔๖} ลัทธิรามา เกื้อสกุล, “กลยุทธ์การสื่อสารของกองทัพบกเพื่อสร้างจิตสาธารณะเรื่องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อม”, **วิทยานิพนธ์ ศ.ม.** (บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๑๕

คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อเรื่องของส่วนรวม มีการใช้สิ่งของส่วนรวมอย่างรับผิดชอบ การถือเป็นหน้าที่ในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม มีการแบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ สมบัติของส่วนรมนั้นและการไม่ยึดสมบัติของส่วนรวมมาเป็นของตนเองหรือของกลุ่ม^{๔๗}

เสาวนีย์ ฉัตรแก้ว ให้ความหมาย จิตสาธารณะว่า เป็นสิ่งที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้และต้องมีแรงจูงใจภายในเพื่อผลักดันให้กระทำพฤติกรรมที่ได้ตั้งใจไว้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เริ่มต้นจากการรับรู้เหตุการณ์หรือบุคคล แล้วแปลความหมายเข้าสู่ระดับจิตสำนึกใช้แรงผลักดันและแรงจูงใจให้กระทำ หลังจากคิดวิเคราะห์จนเข้าใจ สร้างสรรค์และหาแนวทางในการแก้ปัญหาสาธารณะเหล่านั้น บุคคลที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและแรงจูงใจภายในเปิดกว้างต่อประสบการณ์ จึงเป็นคุณลักษณะที่ทำให้เกิดจิตสาธารณะ ซึ่งไม่ได้อยู่เพียงระดับจิตสำนึกเท่านั้น แต่ก่อให้เกิดพฤติกรรม จึงทำให้ปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไข สังคมก็จะมีคุณภาพ^{๔๘}

สรุปได้ว่า มีจิตสาธารณะ หมายถึง หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่า หรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งสาธารณะที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของ หรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิด หรือการกระทำที่แสดงออกมา ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้ เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้และการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

^{๔๗} อัญชลี ยิ่งรักพันธ์, “ผลการใช้สถานการณ์ จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕”, **ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.การวัดผลการศึกษา** บัณฑิตวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒.

^{๔๘} เสาวนีย์ ฉัตรแก้ว, **คู่มือจัดรายการวิทยุเพื่อเด็ก**, (กรุงเทพมหานคร: ปิโนตอปัลซิง , ๒๕๕๑), หน้า ๒๐.

๒.๔ การประยุกต์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ๘ ประการ กับค่านิยมหลักของคนไทย
๑๒ ประการตามนโยบายของคณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	ค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ประการ
๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักศาสนา เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	๑.มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ๗.เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
๒. ซื่อสัตย์สุจริต คือ ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งกาย วาจาและใจ ประพฤติตรงตามเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้ง กาย วาจา ใจ	๒.ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม ๖.มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
๓. มีวินัย คือ ประพฤติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม	๘. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
๔. ใฝ่เรียนรู้ คือตั้งใจเพียงพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยการเลือกใช้อย่างเหมาะสมสรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	๔.ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
๕. อยู่อย่างพอเพียง คือ ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	๑๐.รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็นมีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่ายและพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	ค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ประการ
มุ่งมั่นในการทำงาน คือ ตั้งใจและ รับผิดชอบในหน้าที่การงาน ทำงานด้วยเพียง พยายามและอดทนเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย	๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
รักความเป็นไทย คือ ภาคภูมิใจใน ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทยและมีความกตัญญู กตเวทิต์ เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทย ในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย	๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ๕. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
มีจิตสาธารณะ คือ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน เข้า ร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม	๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และ ของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง
	๙. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราช ดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
	๑๑. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มี ความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของ ศาสนา

๒.๕ แนวทางการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ^{๔๙} กล่าวว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ จะเพิ่มศักยภาพและสร้างความเสมอภาคให้กับ เด็กและเยาวชนทั้งในกลุ่มภาวะยากลำบากกลุ่มปกติทั่วไป และกลุ่มปัญญาเลิศเพื่อเตรียมความพร้อม ให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าอยู่ในสังคมอนาคตได้อย่างมีความสุขโดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้ มี สบายใจผูกพันกับสมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจเจริญเติบโต มีบุคลิกภาพที่ เหมาะสมมีความเคารพและภาคภูมิใจในตนเอง มีวัฒนธรรมที่ดีงาม เข้าใจหลักการที่ถูกต้องของหลัก คำสอนทางศาสนา สาระแก่นแท้ของชีวิตและคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสามารถในการสื่อสาร มากกว่า ๑ ภาษา รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเข้าใจถึงสาระประโยชน์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้อย่าง

^{๔๙} สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ , แผนพัฒนาปฏิบัติการพัฒนา เด็กและเยาวชน ประจำปี ๒๕๔๓ และ๒๕๔๔ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๔๙, (สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕.

กลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยเลื่อมใสในการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีวินัยมีเหตุผลและพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม เขาใจสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและการทำงาน รวมทั้งเคารพสิทธิของผู้อื่น รู้จักคิดไม่มั่งงาย และรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อการพึ่งตนเอง ตลอดจนเห็นคุณค่าของผลงาน และการประหยัดพลังงานทุกประเภท มีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย เป็นผู้ผลิตที่รับผิดชอบต่อสังคม รู้จักสร้างงานและอาชีพอิสระที่มีระบบการจัดการที่รับผิดชอบในการรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรู้จักปรับเปลี่ยนแนวคิดและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

กรมวิชาการ ได้ให้ความเห็นว่า การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับโรงเรียนกีฬาต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และคุณธรรมตามมาตรฐานดังนี้^{๕๐}

๑. ขยัน ซื่อสัตย์ อุตุน มีวินัย มีจรรยาบรรณ มีน้ำใจนักกีฬา มีความรับผิดชอบ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

๒. ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ

๓. เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์

๔. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้วิธีการเรียนรู้รักการอ่าน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้รักการเรียนรู้ทางกีฬา

๕. มีทักษะในการใช้ ภาษาไทย และภาษาสากล

๖. ทักษะในการทำงาน การจัดการ รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่องานการกีฬา และอาชีพสุจริต

๗. มีความรู้และทักษะด้านการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศเต็มศักยภาพ

๘. มีความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวิทยาการด้านอื่นๆ

๙. มีความคิดเชิงระบบ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดอย่างสร้างสรรค์

๑๐. มีความรักในการเล่นกีฬารักการออกกำลังกาย และออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

๑๑. มีสุขภาพและสมรรถภาพทางกายและทางจิตที่สมบูรณ์ มีบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของนักกีฬาที่ดีที่เป็นแบบอย่างของสังคม

๑๒. มีความภาคภูมิใจในความเป็นนักกีฬาของท้องถิ่นและประเทศชาติ

๑๓. ดูแลรักษาสุขภาพตนเอง ครอบครัวย และชุมชน ป้องกันตนเองจากสารเสพติด และอบายมุข

๑๔. มีลักษณะนิสัยที่ดี ในการบริโภคเลือก และตัดสินใจบริโภคได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๑๕. เห็นคุณค่าของศิลปะและธรรมชาติ

๑๖. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติพลังงาน และสิ่งแวดล้อม

^{๕๐} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, **วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้**, (กรุงเทพมหานคร. ๒๕๔๖),

๑๗. รักท้องถิ่น ประเทศชาติและความเป็นไทย สืบสานมรดกทางศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

๑๘. มีจิตสำนึกและปฏิบัติตามวิถีทางประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุขรักษาสีทศเสรีภาพของตนเองและเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

กรมวิชาการ^{๕๑} ได้เสนอแนวทางแก้ไขและเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้มีจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ พอสรุปได้ใจความสำคัญกว้างๆ ดังนี้

๑. ให้เด็กอยู่ใกล้ กับตัวอย่างที่ดีได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเห็นคุณค่า
๒. เสนอปัญหาให้เด็กเมื่อเด็กเห็นปัญหาของคนอื่นหรือสังคมที่ตนเป็นส่วนหนึ่ง มากๆก็จะนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตนเอง ทำให้ เกิดความสำนึกมากขึ้นและจะ เปลี่ยนแปลงค่านิยมและพฤติกรรมของตนเองโดยไม่รู้ตัว
๓. จัดโอกาสให้เด็กได้ ศึกษาหาประสบการณ์จากวิชาการบางอย่างซึ่งสามารถ พัฒนาคุณค่านิยมได้เช่น ศิลปะ ช่วยขัดเกลากิจใจให้ละเอียดอ่อน เป็นต้น
๔. สนทนาวิสาสะในชีวิตประจำวัน เมื่อได้พบเห็น หรือสัมผัสกับสิ่งต่างๆ ทั้งใน โรงเรียนและนอกโรงเรียน ในบ้านและนอกบ้าน เคราะห์วิจารณ์กับเด็กได้
๕. สร้างคำขวัญ ที่คนส่วนใหญ่จะยอมรับนับถือร่วมกันทั้งนี้ ต้องอยู่ในขอบเขตที่ เหมาะสม

๖. จัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้เด็กได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกันเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ให้เด็กเกิดการเรียนรู้และส่งผลให้เกิด ความองอาจในทุกๆ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมาถูกต้อง และเหมาะสมทั้งกาย วาจา ใจมีคุณธรรมและละอายต่อบาป ไม่เอาเปรียบ ไม่ทุจริต ไม่ หลอกลวงและไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ถ้ามีอยู่ในตัวบุคคลก็ จะทำให้สังคมอยู่กันอย่างสงบเรียบร้อยและเกิดความเจริญต่อตนเองสรุปความว่า คุณลักษณะอันพึง ประสงค์เป็นพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมซึ่งสถานศึกษาต้องดำเนินการปลูกฝังให้กับนักเรียน ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน / การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนสอดแทรกในชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งการพัฒนาต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชน การประเมินต้องอาศัยข้อมูลหลายด้าน ซึ่งเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมในและนอก ห้องเรียน อันเกิดจากการที่ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์หรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ข้อมูลที่ได้จึงมีได้จากหลาย ทาง เช่น ครูผู้สอน เพื่อน ผู้เรียนประเมินตนเองผู้ปกครองตลอดจนชุมชน การประเมินเน้นการพัฒนา ซึ่งต้องดำเนินการเป็นระยะ ๆ และเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการและส่งต่อข้อมูลต่อ ผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

^{๕๑} กรมวิชาการ, กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ที่เน้นความมีวินัยและ ความเป็นประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๑), หน้า ๑๑ – ๑๒.

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พริยา นิลมาตร ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นงานวิจัยที่มุ่งหมายค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำนวน ๒๒,๕๖๓ คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๐ คน จากจำนวน ๑๗ โรงเรียน ได้จากการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ๒ ฉบับ ประกอบด้วยแบบวัดจิตสำนึกสาธารณะ ๑ ฉบับ และแบบวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะ ๑ ฉบับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่าคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความกตัญญูกตเวที ความฉลาดทางอารมณ์ พฤติกรรมการสอนของครู และการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกจิตสำนึกสาธารณะสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) อยู่ระหว่าง ๐.๑๒๗ – ๐.๖๖๑

สุนทรี จุวงศ์สุข^{๕๒} ได้ศึกษาเรื่อง การใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นงานวิจัยที่นำกระบวนการสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยการเป็นผู้มีจิตสาธารณะให้กับผู้เรียนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนจากการศึกษาปัญหาขณะแบบการเขียนบันทึกส่วนตัวของนักเรียนรายบุคคลการบันทึกวิดิทัศน์ การเรียนรู้ระหว่างเรียนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลแล้วพรรณนาวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาสามารถเสริมสร้างลักษณะนิสัยการเป็นผู้มีจิตสาธารณะของผู้เรียนได้คือมีความช่างสังเกตไม่เห็นแก่ตัวและรักษาประโยชน์ส่วนรวม นักเรียนมีทักษะการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสิ่งแวดล้อมมีทักษะด้านนโยบายทักษะการตัดสินใจทักษะการสร้างความร่วมมือต่อรองประนีประนอม

พระครูญาณเพชรรัตน์ ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการบริหารสถานศึกษาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต๑ ผลการวิจัยพบว่า

๑. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต๑โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ด้านความรักชาติศาสน์กษัตริย์รองลงมาได้แก่ด้านความซื่อสัตย์สุจริตและด้านความมีวินัยตามลำดับ

^{๕๒}สุนทรี จุวงศ์สุข, “ศึกษาการใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗), หน้า๗๕.

๒. นักเรียนที่มีเพศที่พหุอาศัยสถานภาพของผู้ปกครองต่างก็มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวมไม่แตกต่างกันแต่นักเรียนที่มีระดับช่วงชั้นการศึกษาต่างกันมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

มานะ ร้อยดาพันธ์^{๕๓} ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียน รวมจำนวน ๘๐๙ คน ผลการวิจัยพบว่า ๗๙ คุณลักษณะ ที่เป็นจริงของนักเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติโดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี นักเรียนมัธยมศึกษาจะมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตดีมีความสนใจทางศิลปดนตรีและกีฬา คุณลักษณะที่อยู่ในระดับพอใช้มีอยู่ ๓ ด้าน คือการมีวิจรรย์ญาณ และการสร้างสรรค์การมีความรู้ และทักษะในการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นักเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมที่สำคัญ ๓ ด้านแรก คือการปลอดจากสิ่งเสพติดให้โทษและของมีนเมาการมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีและการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและชุมชน

สมศักดิ์ ลาติ^{๕๔} ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานีผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการวางแผนงานวิชาการ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สำหรับปัญหาการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการใช้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ยกเว้นด้านการวางแผนงานวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหาในระดับน้อย โรงเรียนต้องการให้มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียน ครูมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วม

สุธรรม จันทน์หอม^{๕๕} ได้ศึกษาเรื่องบุคลิกลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ผลจากการศึกษาพบว่า มีลักษณะที่พึงประสงค์ ๕ ประการที่คณาจารย์ต้องการจะปลูกฝังให้เกิดกับนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้แก่ความรอบรู้ฉลาดมีไหวพริบความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต มีจริยธรรมและคุณธรรม มีระเบียบวินัยจากการนำคุณลักษณะเหล่านี้ไปประเมินพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีคุณลักษณะเด่น ๕ ประการดังนี้คือมีมนุษยสัมพันธ์รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น มีเมตตาและเห็นใจผู้อื่น รักดีมีดีไม่ผิดและมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

^{๕๓} มานะ ร้อยดาพันธ์, “การศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น ”,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย , (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓), หน้า ๖๒.

^{๕๔} สมศักดิ์ ลาติ, “การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ”,รายงานการวิจัย, สถาบันวิจัยและพัฒนา (มหาวิทยาลัยรามคำแหง , ๒๕๕๒), หน้า ๒๗.

^{๕๕} สุธรรม จันทน์หอม, “บุคลิกลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ”, ภาควิชาประเมินผลและการวิจัยการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

โอภาส ยติกร^{๕๖} ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างควมมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านประโดกโคกไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อพัฒนาการเสริมสร้างควมมีวินัยของนักเรียน ๓ ด้าน คือ ความสะอาด การเข้าแถว และการทำความเคารพ โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา ๓ ประการ คือ กิจกรรมรวมศิษย์พิชิต ส๓ (ส-สะอาด) กิจกรรมประกวดระเบียบแถวและ กิจกรรมการประกวดมารยาทไทย โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ๔ ขั้น คือขั้นวางแผนขั้นปฏิบัติขั้นสังเกต และขั้นสะท้อนผล กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียน ๑๑๐ คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนขาดความสนใจในการรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า รวมทั้งบริเวณโรงเรียน การเดินแถวไม่เป็นระเบียบการทำความเคารพไม่ถูกต้อง เมื่อพัฒนาครบ ๒ วงรอบ ส่งผลให้นักเรียนมีลักษณะตามต้องการได้เป็นอย่างดีนักเรียนมีระเบียบวินัยดียิ่งขึ้น

รัชณี โภชนาธาร^{๕๗} ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการบริหารจัดการกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน กรณีศึกษาแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ตผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารจัดการที่ผู้บริหารนำมาใช้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านควมมีสมาธิและความมีอัธยาศัยไมตรีมี๔กระบวนการด้วยกัน คือ

- ๑) การทำงานอย่างต่อเนื่อง
- ๒) การอบรมสั่งสอนของโรงเรียนควบคู่กับผู้ปกครอง
- ๓) การร่วมกันให้การสนับสนุนของโรงเรียน บ้าน วัดและชุมชน
- ๔) การกำกับติดตามและประเมิน

เงื่อนไขที่มีผลต่อการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านควมมีสมาธิและความมีอัธยาศัยไมตรี ซึ่งทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการบริหารมี ๕ เงื่อนไขด้วยกัน คือ ๑) เงื่อนไขจากนโยบาย มี ๒ องค์ประกอบได้แก่ ควมชัดเจนเป็นรูปธรรมและความต้องการของชุมชน ๒) เงื่อนไขจากตัวบุคคล มี ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ๓) เงื่อนไขจากการการให้รางวัล มี ๒ องค์ประกอบได้แก่การให้รางวัล เมื่อนักเรียนไหว้ครูครบตามจำนวนที่กำหนด และการให้รางวัลหรือเกียรติบัตรกับนักเรียนที่ทำความดีและมีผู้ปกครองลงชื่อรับรองได้มากที่สุด ๔) เงื่อนไขจากสิ่งแวดล้อมมี ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ โรงเรียน บ้าน วัดและชุมชน ๕) เงื่อนไขจากค่านิยมดั้งเดิมของสังคมไทยมี ๒ องค์ประกอบ ได้แก่ การสวัสดีด้วยการไหว้ และการแสดงความเคารพต่อผู้อาวุโส ส่วนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านควมมีสมาธิและความมีอัธยาศัยไมตรีที่ผู้บริหารนำมาใช้ในการบริหารงานจนประสบความสำเร็จมี ๔ ยุทธศาสตร์ด้วยกัน

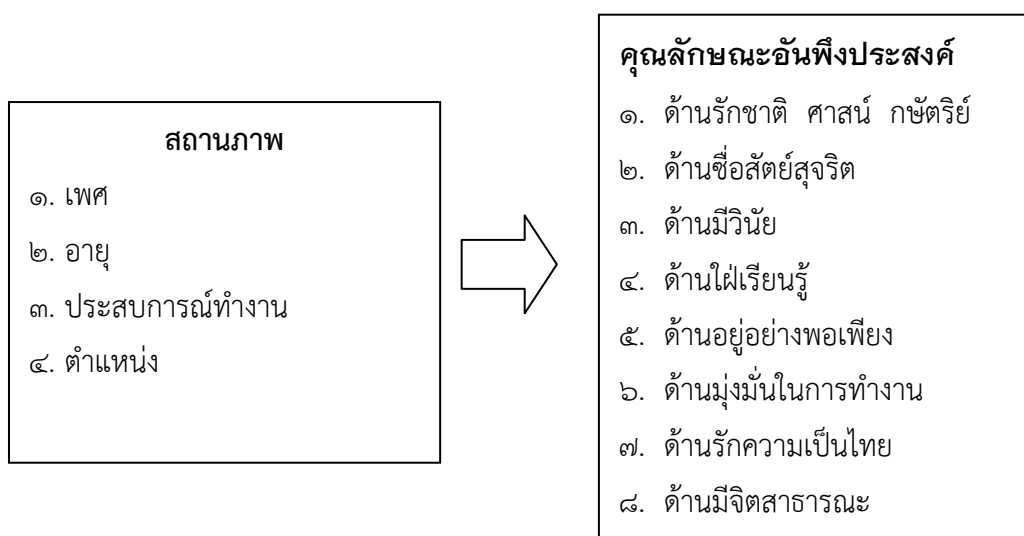
^{๕๖}โอภาส ยติกร, “ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างควมมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านประโดก โคกไผ่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา”,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยสุรนารี, ๒๕๔๗), หน้า ๑๒๗ – ๑๒๙.

^{๕๗}รัชณี โภชนาธาร, “กระบวนการบริหารจัดการกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน : กรณีศึกษาแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต”รายงานการวิจัย,ทุนสนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, (สำนักงานจัดการองค์ความรู้,๒๕๔๘), หน้า ๕๒ -๕๔.

ได้แก่ยุทธศาสตร์การบูรณาการทุนทางสังคม ยุทธศาสตร์การต่อยอดพัฒนาด้วยกิจกรรมที่หลากหลายยุทธศาสตร์การเป็นโรงเรียนนาร่องและยุทธศาสตร์การคิดใหม่ทำใหม่

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิด และงานวิจัย มาเป็นกรอบแนวคิดเพื่อทำการศึกษามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ และสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย